

דברי ישרים

גליון יקא"ת 511

פרשת השבוע לצעירי העאן

בהוצאת מכון דברי יושר

פרשת וזאת הברכה ושמחת תורה תשפ"ז

במה בפרישה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

ולתורתו, לברכה הארצה ביותר.

שבט בגמין שבנחלתו שכן בית
המקדש מתברך מיד לאחר שבט
הפחנים, ולאחריו שבט יוסף
שבנחלתו היה משכן שילה.

לאחר שבך את בני כחל חוזר

משה לברך את בני לאה, יששכר וזבולון השותפים בקמח
ובתורה.

וימסים את הברכות בבני בלהה וזלפה, גד ונח, נפתלי ואשר.
בסיום הברכות מנבא משה על העתיד לבוא לישראל
בנאמלה העתידה כאשר מלכותו של הקדוש ברוך הוא תהיה
לעין כל וישראל יהיו במדברות העליונה והגבוהה.

הפרשה מסתיימת בתאור הרגעים האחרונים של משה
רבונו העולה להר נבו ומשם מראהו הקדוש ברוך הוא
בפעם האחרונה בעיני בשר את הארץ לפני שהוא מת,
ונקבר בהר מול בית פעור, כדי לכפר על החטא שחטאו
ישראל בבעל פעור.

מקום קבירתו של משה לא נודע, ונעלם הוא כדי שלא
יחפך מקום קברו לעבודה זרה.

הפסוקים האחרונים של התורה מתארים את גדולתו
וצדקתו בדרגתו העצומה והנעלה של משה רבנו והנסים
והאותות שעשה לעיני כל ישראל.

מסתיימת התורה באות ל ומתחילה באות ב, לומר לנו
שכל מה שעשה משה באותות ובמופתים היה אך ורק
בזכות שבני ישראל שעבדו את ה"לב", לאביהם שבשמים,
ובסיימם את התורה חזרו לתחלתה - כי היא חיינו ואנחנו
נמינו ובה נהנה יומם ולילה.

נהגו לסים את התורה ביום שמיני עצרת - שמחת תורה,
יום זה הוא השיא של כל הימים הנוראים, אל יום זה
התחלנו להתכונן בראש חדש אלול, המלכנו עלינו את
השם בראש השנה, התפכרנו מחטאתנו ביום הכפורים,
ומתוך נקיות הנשמה ושמחת חג הסוכות אנו מגיעים אל
היום הגדול של שמיני עצרת לסים את התורה, ושוב
להתחיל מחדש, בתפלה שנזכה שוב ושוב לארץ שנים רבות
וטובות לסים ולהתחיל שוב את התורה בשמחה ובטהרה.

שבת שלו' ומברך

עם יום טוב שמח

פרשתנו היא הפרשה המסיימת את
התורה ובכל שנה היא נקראת ביום
שמחת תורה, בין אם חל בחול או
בשבת קדש, בשונה מכל הפרשות
שקריאתם קבועה לשבתות.

חלק עקרי מהשמחה הגדולה ביום
זה, הוא מפני שאנו זוכים לסים שוב
את קריאת כל התורה.

עקר הפרשה עוסקת בברכות משה ביום הסתלקותו ובו
ביום לאחר שהתעלה והגיע לדרגה הגבוהה ביותר שילוד
אשה יכול להגיע אליה - איש האלוקים, הוא מברך
באהבה את צאן מרעייתו - בני ישראל.

משה רבנו הרוצה הנאמן פותח בזכות של ישראל לקבל
את הברכה הזאת, כי קבלו על עצמם את תורת השם להם
ולבניהם לעולם, אשר לעמת שאר אמות העולם שלא אבו
לקבל את התורה, בני ישראל כאשר השם יתברך בא
והתגלה עליהם עם מקצת מרבבות המלאכים, אמרו נעשה
ונשמע והעמידו עצמם בתחתית ההר כדי שיכפה עליהם
השם יתברך את ההר כגיגית כדי לקבל את התורה, ובזכות
שהם קבלו על עצמם להיות כפופים לתורת השם יתברך
זוכים הם שהתורה היא מורשה להם לקהלת יעקב.

לפני שמשה רבנו מתחיל לברך את השבטים, מזכיר
להם שמלכות השם תמלוך עליהם בהיותם באחדות
לעבודת השם יתברך ולא חס ושלום במחלוקת.

שלוש פעמים מברך משה רבנו את בני ישראל, בתחלה
מברך אותם כלם כאחד, אחר כך מפרט ברכותיהם באופן
פרטי לכל שבט ושבט לפי תכונות השבט, ולבסוף שוב
חוזר ומברך את כלם יחד.

משה פותח בברכת שבט ראובן, ומיד לאחריו מברך את שבט
יהודה, שני שבטים אלו זוכים להתברך ראשונה, בגלל היותם
העומדים ראשונה במלחמות כבוש הארץ. ובגלל היות ראובן
הכורך ויהודה המלך.

ברכתו של שבט שמעון לא מזכרת במפורש בגלל מה שנעשה
על ידי שבט שמעון ונשיאם בזמן שישבו ישראל בשטים, כמו
שמזכר בסוף פרשת בלק.

אבל ברמז מזכרת ברכה גם לשבט שמעון בתוך ברכתו של
יהודה, במלים שמע השם קול יהודה.

לאחר שבך את הראשונים חוזר לברך את שבט משרתי
השם - שבט לוי, אשר זוכים בגלל מסירות נפשם להשם

מִנְחָה לְשִׁמְחַת תּוֹרָה

אֵכֶפֶת לָךְ? תִּשְׂמַח. לֹא אֵכֶפֶת לָךְ? תִּבְכֶּה.

כְּדֵי שְׁנֻכָּל מִשָּׁג כָּל־שֶׁהוּא מֵה זֶה צֶעַר כְּשֶׁאֵין אִפְשָׁרוֹת לִלְמַד תּוֹרָה, אוֹ כְּשֶׁאֵין זְכָלֶת לִלְמַד כְּמוֹ שְׂצָרִיד, נִבְיֵא מִעֲשֶׂה שִׁסְפֵּר הַמָּאֹן הַצַּדִּיק כְּבִי חַיִּים זִיִּצְיִק זצ"ל מִפְּאֵרֵי גִידוּלִיהָ שֶׁל שִׁטַּת הַסֵּבָא מִנוֹבְהַרְדּוֹק זצ"ל.

בִּימֵי מַלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, הִגְלוּ הָרוֹסִים הָעִמְלָקִים הָרַשְׁעִים אֶת בְּנֵי הַיְּשִׁיבוֹת הַפּוֹלִיטִים לְסִיבִיר וְהַעֲבִידוֹם בְּעִבּוּדָה קָשָׁה יוֹתֵר מִעֲבֻדַּת פֶּרֶךְ בְּקָר אֵימִים בְּחֶרֶף וּבְחֹם מִצִּיק עִם זְבוּבֵי מוֹת בְּסוּף.

לֹא הִיָּתָה זֹאת עֲבֻדַּת פֶּרֶךְ, הִיָּתָה זֹאת עֲבֻדַּת מוֹת, שִׁטָּה שִׁפְתָּחוּ הָאֲרוּרִים וּבָהּ הִאָּדָם מֵאֲבָד אֶת חַיָּו בְּעִבּוּדָה קָשָׁה. בְּעִבּוּדָה מַעֲיִן זֹאת מִלְּפָנוֹת בְּקָר וְעַד לַעֲמֶק הַלְּיָלָה, עֲבָד גַּם הַבְּחוּר חַיִּים זִיִּצְיִק שֶׁהִגְלָה יָחִיד עִם בְּנֵי יְשִׁיבָה רַבִּים לְגָלוּת הַמּוֹת הַנוֹכָא - סִיבִיר.

בְּמַלִּים קְצָרוֹת מֵאִד מִתְאַר כְּבִי חַיִּים אֶת הַסֵּבָל הָעָצוֹם מִעֲבֻדַּת הַמּוֹת הַנוֹכָא.

אֲבָל בְּמַלִּים רַבּוֹת וּבְמִשְׁפָּטִים אֲרָפִים, הוּא מִתְאַר אֶת הַסֵּבָל הָעָצוֹם שֶׁהוּא נִחְבְּרִי סָבְלוֹ מִכֵּן שֶׁלֹּא הָיָה בְּאִפְשָׁרוֹתָם לִלְמַד תּוֹרָה, הֵן מִפְּאֵת לַחַץ הַנוֹגְשִׁים וְהֵן מִפְּנֵי שֶׁהָאֲרוּרִים הָרַשְׁעִים הִסְרִימוּ כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדָּשָׁה וּבִכְלָלָם אֶת סִפְרֵי הַלְמוּד וְהַתְּפִלוֹת, אֲפִילוֹ סֵפֶר תְּהִלִּים לֹא הָיָה בְּנִמְצָא.

וּמִכֵּן הִקְשִׁי הָעָצוֹם שֶׁהָיָה לָהֶם שֵׁם, הַכָּאֵב הַכִּי גָדוֹל הָיָה עַל כֵּן שֶׁאֵין לָהֶם אֵיךְ לִלְמַד תּוֹרָה.

מִמִּשְׁיַד כְּבִי חַיִּים זצ"ל וּמִסְפֵּר, יוֹם אֶחָד הִגִּיעָה שְׂמוּעָה לְאֶזְנוֹ עַל בְּחוּר יְשִׁיבָה שֶׁהִגְלָה אֵף הוּא לְסִיבִיר, וּבְנִסִּי נִסִּים הִצְלִיחַ לְהַבְרִיחַ מִסֵּבָת נְדָרִים וּבִיָּה.

מִרֵּב הַשְׁתוֹקֵקוֹת לְדָף גִּמְרָא, שֶׁם הַבְּחוּר חַיִּים זִיִּצְיִק אֶת נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ, וּבְאֲמָצֵעַ הָעֲבֻדָּה, הִתְחַמֵּק וְהָלַךְ מִרְחֶק שֶׁל כְּמָה קִילּוֹמֶטְרִים כְּדֵי לִקְבֹּל מֵאוֹתוֹ בְּחוּר חֶלֶק מֵהַגְמֵרוֹת, כְּדֵי שִׁיכָל לִלְמַד בָּהֶן.

אִילוֹ הוּא הָיָה נִתְפָּס, הָיָה מִשְׁלָךְ לִכְלֹא וְנִמְקֵק שֵׁם לַמּוֹת, אֵךְ הוּא לֹא הִתְחַשֵּׁב בָּזֶה כָּלֵל, מִתּוֹךְ רְצוֹנוֹ וְתִשְׁוֹקָתוֹ לִלְמַד תּוֹרָה גַּם בְּתוֹךְ גִּיא הַצְּלָמוֹת.

זֶה לָנוּ דִּגְמָא לְמִי שְׂרָאִי לוֹ לְשִׁמּוֹחַ בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה.

כְּשֶׁנִּפְגַּע וְנִרְקָד לִפְנֵי הַתּוֹרָה, נִתְבַּוְּנוּ בַּדְּבָרִים אֵלֶּה, וְנִשְׁיב אֶל לְבָנוֹ שֶׁאֵם אֲנִיחֵנוּ רוֹצִים לְהִיּוֹת "מְחַתְּנִים" בְּשִׁמְחַת הַזֹּאת, אֲנִיחֵנוּ צָרִיכִים גַּם לְהִיּוֹת שֹׂכִיכִים לְשִׁמְחַת.

כִּיצַד נִהְיֶה שֹׂכִיכִים לָהּ? עַל יְדֵי שְׁנֻכָּה עוֹד וְעוֹד לִלְמַד תּוֹרָה, שִׁיכָאֵב לָנוּ כְּשֶׁאֵין אִפְשָׁר לִלְמַד תּוֹרָה, שֶׁלֹּא נִהְיֶה תִּינוֹקוֹת הַבּוֹרְחִים מִבֵּית הַסֵּפֶר.

כִּנֵּה אֵלֵי יֶלֶד חֶכֶם וּמִתּוֹק בְּשִׁאֲלָה מִתּוֹךְ תְּמִימוֹת וְכִנּוּת: הֵאֵם גַּם בְּדוֹר שְׁלָנוּ צָרִיד לְהִיּוֹת כָּאֵלּוּ?

נָה, מֵה אֲתָם חוֹשְׁבִים, זֶה גַּם בְּשִׁבִּיל הַדּוֹר שְׁלָנוּ, נְכוּן? בְּנִדְאִי, כִּי הַתּוֹרָה הִיא אוֹתָהּ תּוֹרָה וְהַיְּהוּדִי אוֹתוֹ יְהוּדִי, וּבְדוֹר ה' בְּדוֹר כְּמוֹ שְׁלָנוּ שֶׁהִשְׁפַּע מִכְּסָה אֲרָץ, בְּנִדְאִי שְׂצָרִיד לְהִיּוֹת אֵכֶפֶת אֵם יֵשׁ מִשְׁהוֹ שְׂמוֹנֶעַ מִלְּמַד, כִּי הֵרִי טוֹב לִי תוֹרַת פִּיד מֵאֲלֵפִי זֶהָב וְכֶסֶף, וְעַל זֶהָב וְכֶסֶף עוֹד לֹא שְׂמִעָנוּ שְׂמִיּוּשָׁהוּ יֹאמֵר שֶׁזֶה לֹא מִדְּבַר לְדוֹר שְׁלָנוּ, כִּי אֲנִיחֵנוּ דוֹר חֶלֶשׁ.

אֵם הַדּוֹר לֹא חֶלֶשׁ בְּעִנְיָנֵי זֶהָב וְכֶסֶף, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שֶׁהוּא חֶזֶק בְּעִנְיָנֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה וּבָהּ נִגִּיל וְנִשְׁשֵׁי כִּי הִיא טוֹבָה מִכָּל וְהִיא הַכָּל.

מִעֲשֶׂה שֶׁסָּח הַמָּאֹן הַמְּפָרָס כְּבִי יִצְחָק בְּלֶאָר זצ"ל > "אִיצְלָה פֶּטְרִבוֹרְגֶּר", תִּלְמִידוֹ שֶׁל אוֹר יִשְׂרָאֵל מִסְלֻנֵּט זצ"ל.

הִנֵּה זֶה בְּיוֹם שִׁמְחַת תּוֹרָה אֲצֵל כְּבִי יִשְׂרָאֵל סִלְגֶּר זצ"ל, תִּלְמִידוֹ הַתְּאֵסָפוֹ בְּמַעוֹנוֹ לְקִים מִצּוֹת שִׁמְחַת תּוֹרָה. נִקַּל לְשַׁעַר אֶת הַתְּלַהּבוֹת הַשִּׁמְחָה אֲצֵל יְהוּדִים נִלְהִיִּם וּבְדָבָרִים כִּי יִשְׂרָאֵל סִלְגֶּר וְתִלְמִידוֹ.

מִי שֶׁלֹּא רָאָה הַתְּלַהּבוֹת מַעֲיִן זֹאת כְּמַעֲט שֶׁאֵין זְכוֹל לְהַשִּׁיג אֶת זֶה: כְּשֶׁסִּפֵּר תּוֹרָה בְּיָדָם נִצְאָו הַמָּאֹנִים הַגְּדוֹלִים בְּרַקוּדִים וְהַתְּעַלְזוֹ כִּילָדִים קִטְנִים, וְכִבְנוֹ הַגְּדוֹל אֲתָם יָחִיד.

כִּינוֹ שֶׁהִגִּיעָה הַשִּׁמְחָה לְמִדְּרַגָּתָה הַכִּי עֲלִיוֹנָה כְּרֵשׁ הַזָּקֵן ר' יִשְׂרָאֵל סִלְגֶּר מִן הַחֲבוּרָה וְנִשָּׁב לוֹ מִן הַצַּד, וְכִשְׁהִתְבַּוְּנוּ הַתְּלַמִּידִים סָבִיבָם כָּאוֹ שֶׁהַכְּבִי יוֹשֵׁב בְּפִנֵּה וְ...בּוֹכָה. מוֹבֵן שֶׁאִישׁ לֹא הָיָה נֹעֵץ לְשִׁאֲלוֹ אוֹתוֹ לְפֶשֶׁר הַדְּבַר.

לְאַחַר שֶׁעָה קָלָה הִרְהִיב עוֹז בְּנַפְשׁוֹ כְּבִי אֶלְיָה קְרִטְיִנְגֶּר [לְוִינְסוֹן] זצ"ל, שֶׁהָיָה תִלְמִיד חֶבֶר לר' יִשְׂרָאֵל וּבְעֶצְמוֹ מָאֹן וְצַדִּיק, וְשִׁאֲלָה אֶת פִּי ר' יִשְׂרָאֵל לְסִבָּת בְּכִיָּתוֹ.

נִתֵּן בּוֹ ר' יִשְׂרָאֵל עֵינִים נּוֹגוֹת וְעֵנָה בְּקִצְרָה, שֶׁכֵּשׁ תּוֹנֵתִי נְעוּץ בְּשִׁמְחָה.

בְּשִׁעָה שֶׁאֵין חוֹשֵׁב בָּזֶה כְּמָה גְּדוֹלָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת הַשִּׁמְחָה בְּתוֹכָהֶן מִתְעוֹרְרָתָה בִּי עֲבֻדַּת גְּדוֹלָה עַל שֶׁלֹּא שְׂמִרְתִּי אֶת הַתּוֹרָה כְּרָאוֹי, וּמִצְטָעֵר אֲנִי עַל זֶה שֶׁמְקוֹפַחַת הִיא זְכוּתִי בְּתוֹךְ הַמְּחַתְּנִים שֶׁל שִׁמְחָה זֹאת...

הַתְּחִיל ר' אֶלְיָה זצ"ל לְנַחֲמוֹ וְלְהַזְכִּיר לוֹ אֶת רוֹב עֲסָקוֹ בַּתּוֹרָה וּמַעֲשֵׂי צְדָקָתוֹ הַגְּדוֹלִים... עָנָה ר' יִשְׂרָאֵל וְשִׁאֲלָה אוֹתוֹ בְּשִׁנְיָנוֹת:

מִיִּלָּא, טוֹב, כָּל זֶה נִחְמָה בְּשִׁבְלִי, אֲבָל עַל מֵה שְׂמַח אֲתָה?

ר' יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִדְאִי לֹא הִתְבַּוְּנוּ לְבִישׁ אֶת תִּלְמִידוֹ הַגְּדוֹל. רְצוֹנוֹ הָיָה רַק לְהַזְכִּיר לוֹ אֶת הַכָּלֵל הַמּוֹסְרִי שְׂצָרִיכִים אֲמָנָם לְהַפְּךְ בְּכָל שִׁעָה בְּזְכוּת חֶבֶר, צְרִיכִים תְּמִיד לְנַחֵם אֶת חֶבֶר, בְּרֵם כְּלָפֵי עֲצָמוֹ צָרִיד לְהַחֲמִיר...

וּבְכֵן, אִם אֲמָנָם מוֹצֵא אֲתָה נִחְמָה בְּשִׁבְלִי, מֵהִי הַזְכוּת שְׂמַצָּאָה לְעֶצְמִי? עַל מֵה תִּשְׂמַח אֲתָה?

מִיד פֶּרֶץ גַּם ר' אֶלְיָה זצ"ל בְּבִכִּי, וְאֵל בְּכִיו הַצִּטְרָפוֹ כָּל הַתְּלַמִּידִים וּבְכֵן בְּיָחִיד וְהַשִּׁמְחָה נִהְפָּכָה לִילָלָה מְרָה...

פְּתָאוֹם קָם ר' יִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹמוֹ, הִרְגִּיעַ אֶת תִּלְמִידוֹ וּפְנָה אֵלֵיהֶם בְּדְבָרֵי עֲדוּד ---

אֲחִי, קָרָא בְּקוֹל, אִי לֹאֲתָה, שִׁמְחָה זֹאת שְׁלָנוּ הִיא.

מִתּוֹךְ בְּכִיָּה זֹאת, אָמַר ר' אִיצְלָה, הַפְּרַתִּי מֵה עֲמָקוֹ וְסוֹדוֹת זְכוּתָנוּ לְשִׁמּוֹחַ הַיּוֹם.

כֵּךְ מִי שֶׁהִפָּךְ בַּתּוֹרָה וְשׂוֹאֵף אֶלְיָה מִמַּעֲמָקֵי לֵב עֲשׂוֹי לְהַצְטָעֵר שְׂאִינוֹ יוֹצֵא תְּמִיד יְדֵי חוֹבָתוֹ שְׂאִינוֹ מִקְּשִׁים אֶת כָּלָה.

מוֹסֵר כְּלִיּוֹת זֶה, צֶעַר זֶה, רִגְשׁ חֲרָטָה זֶה וְתִרְעָמָתָה זֹאת עַל עֲצָמֵנוּ, רִאיוֹת בְּרוּרוֹת הֵן מֵה אֲמִיצָה הִיא הַהִתְקַשְּׁרוֹת שֶׁבָּה אֲנִי מַעוֹרִים בַּתּוֹרָה!

מִי הָאִישׁ שֶׁלֹּא שָׁמַע פַּעַם יְהוּדִי נֶאֱמַר עַל זֶה שֶׁאֵין חַיָּו הַקְּשִׁים נוֹתֵנִים לוֹ לְהַתְּנַהֵג עַל פִּי רוּחַ הַתּוֹרָה.

לֹא שֶׁהוּא מִתְעַנֶּה עַל יְדֵי הַתּוֹרָה אֲלֵא שֶׁעֲנוּיָו מַעֲבָבִים בְּיָדוֹ לְקִים אֶת הַתּוֹרָה.

מִי שֶׁפּוֹאֵב לוֹ עַל כֵּן שֶׁהוּא לֹא זוֹכֵה לַעֲסֹק מִסְפִּיק בַּתּוֹרָה, הוּא זָכָאי וְרָשָׁאי לְשִׁמּוֹחַ הַיּוֹם.

מִי שֶׁבִּלְבּוֹ דָּאָגָה עַל כֵּן שֶׁהוּא חֹסֵר עֲדִינוֹ בְּלְמוֹד הַתּוֹרָה, הוּא צָרִיד לְעַלּוֹז בָּהּ בְּיוֹם שִׁמְחָתָהּ.